

Fundamenten van de natuurkunde

- mechanica
- elektrisch veld
- magnetisme
- trillingen, golven, em_golven

botsingen in theorieën:

- mechanica-warmte → quantummechanica
- mechanica-em_golven → relativiteitstheorie
- (quantummechanica-relativiteitstheorie → ???)

Mechanica

- houdt zich bezig met het beschrijven en verklaren van bewegingen
- belangrijke beweging hierbij: bewegingen in de ruimte (universum)
- verklarende kracht bij deze laatste steeds: gravitatiekracht
- Zie hoofdstuk 5

Elektrisch veld

- geladen deeltjes oefenen krachten OP ELKAAR uit
- ze beïnvloeden OOK de ruimte om zich heen
- in de beïnvloede ruimte heerst een “elektrisch veld”
- krachtwerkingen worden met eindige snelheid door middel van dit veld doorgegeven

Magnetisch veld

- magnetisme wordt veroorzaakt door bewegende lading
- abstract: een veranderend elektrisch veld veroorzaakt een magnetisch veld
- evenzo: een veranderend magnetisch veld veroorzaakt een elektrisch veld - inductie

Elektromagnetisme

- Elektrische en magnetische verschijnselen zijn gekoppeld
- Overkoepelende theorie heet de *elektromagnetische theorie*
- deze voorspelt (wiskundig) het bestaan van *elektromagnetische golven, die zich met de lichtsnelheid voortplanten*

Golven

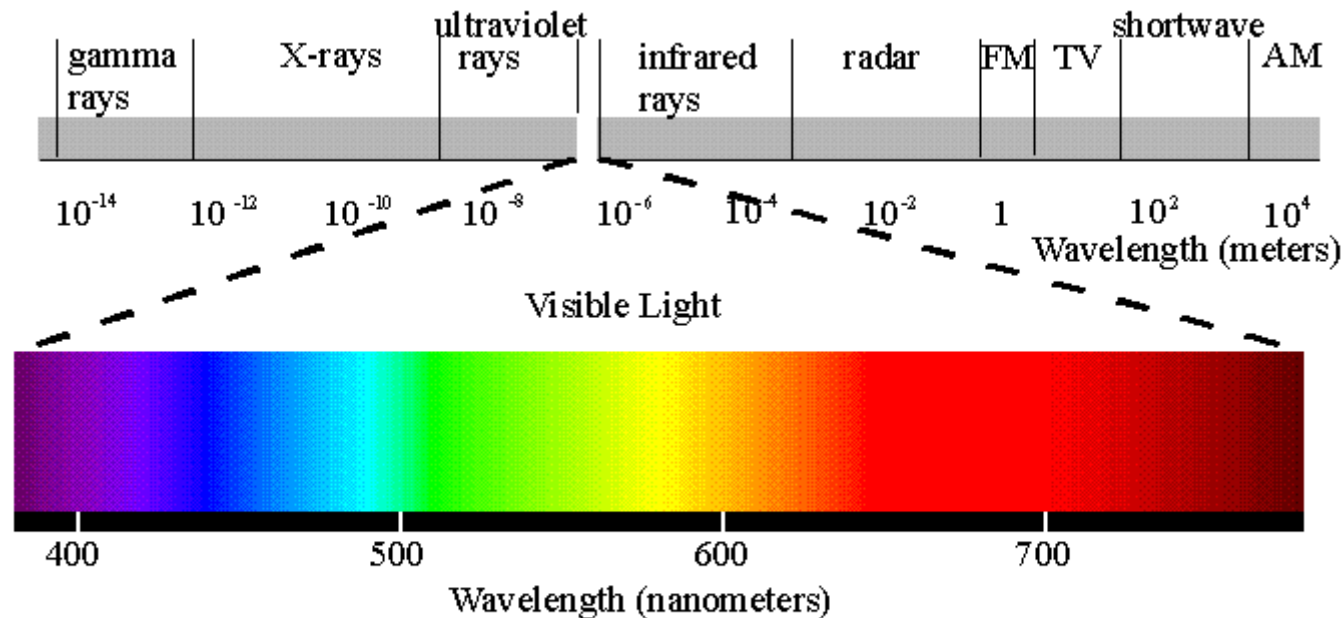
- Kenmerkende grootheden
  - λ = golflengte
  - A = amplitude
  - f = frequentie
-
- Bij gegeven golfsnelheid zijn λ en f omgekeerd evenredig

<http://www.pontes.nl/~natuurkunde/vwogolf10064/golf1groot.html>

Elektromagnetische golven

<http://www.walter-fendt.de/ph14e/emwave.htm>

- Denk aan: licht, warmte, radio-golven, röntgenstraling
- Al deze golven lijken op elkaar, verschillen slechts in golflengte.
- Hoe ontstaan de verschillende golven: γ -straling, licht, radio?

[Table of Contents](#)

[Visual Stimulus](#)

Hoe ontstaat γ -straling?

- Kernen van atomen kunnen radioactief zijn
- Dan zenden zij deeltjes of straling uit
- Deeltjes: α -deeltjes of β -deeltjes
- straling: γ -straling; wordt uitgezonden door een dochterkern, nadat eerst een moederkern een α -deeltje of β -deeltje uitgezonden heeft

Hoe ontstaat licht?

- Rutherford 1911: atoom bestaat uit kern en elektronen die rond de kern draaien
- Bohr (1913): die elektronen mogen alleen in voorgeschreven banen bewegen
- Bij de elektronovergang van een verre baan naar eentje dichterbij de kern wordt em-straling uitgezonden: licht, of uv-straling, enz.
- (Alleen de γ -straling komt uit de kern)
- λ =kleur van het licht hangt af van de **spronggrootte**
- atoommodel <http://www.colorado.edu/physics/2000/quantumzone/bohr.html>
- spectra http://195.86.82.137/vakken/natuurkunde/ntnujava/spectrum_nl/elements_nl.htm

Radio/tv-golven opwekken en ontvangen

- Een voorbeeld:
- in een zender worden de golven opgewekt door elektronen snel **heen en weer** te bewegen (“hoogfrequente wisselstroom”)
<http://www.cco.caltech.edu/~phys1/java/phys1/MovingCharge/MovingCharge.html>
- die gaan met de lichtsnelheid ($3 \cdot 10^8 \text{ m.s}^{-1}$) naar de ontvanger (bijv. een antenne)
- Daarin gaan de elektronen ook snel heen en weer, net als eerst in de zender → wisselstroompje
- Het signaal is dan overgestuurd van zender naar apparaat (radio/tv/mobiele telefoon, etc.)

Dopplereffect

[http://www.exploratorium.com/imagery/sounds/30 MPH doppler.au](http://www.exploratorium.com/imagery/sounds/30_MPH_doppler.au)

- Als bron en waarnemer elkaar **naderen** neem je een **verkorte $\lambda =$ verhoogde f** waar
Bij licht: verkorte $\lambda =$ **violet**verschuiving
(Bij geluid: verkorte $\lambda =$ hogere toon)
- Als bron en waarnemer van elkaar **weggaan** neem je een **verlengde $\lambda =$ verlaagde f** waar
Bij licht: verlengde $\lambda =$ **rood**verschuiving

Toepassingen:

Onze Beste Kameraad, sterrenkunde, medicijnmannen,
A. Roddick,...

(straaljager)
(politieauto)

[Doppler Applet](http://www.colorado.edu/physics/2000/applets/doppler.html)
<http://www.colorado.edu/physics/2000/applets/doppler.html>

Quantummechanica

- ontstond toen het verband tussen licht en warmte nader werd onderzocht
- uitgebreid door onderzoeken op het grensvlak van licht en elektriciteit
- toegepast op de **bouw van het atoom**
- beschrijft **goed**: alles wat met het atoom te maken heeft; **niet goed**: de atoomkern
- komt aan de orde in hoofdstuk 6
- de atoom**kern** wordt pas in de 6^e klas behandeld

Relativiteitstheorie

- ontstond toen ideeën uit de mechanica botsten met het elektromagnetisme: de lichtsnelheid is voor alle waarnemers even groot
- beschreef in eerste instantie: de natuurkunde van grote snelheden = de speciale relativiteitstheorie → o.a. $E=mc^2$ en $m(v) = m(0) \cdot 1/\sqrt{1-v^2/c^2}$
- later uitgebreid met: de natuurkunde van zware lichamen = de algemene relativiteitstheorie → kromming van ruimte-tijd
- komt aan de orde in de 5^e of 6^e klas